

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 3, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 338.12.017

*В. В. Шпільєвський,
кандидат економічних наук, завідувач відділу економічних проблем машинобудування
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, м. Харків
Г. М. Феденко,*

аспірантка Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця, м. Харків

ОЦІНКА СИРОВИННОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИРОБНИЦТВА МОТОРНОГО ПАЛИВА В УКРАЇНІ

*V. V. Shpilevskiy,
Candidate of Sciences (Economics), Head of Department, Department of Economic Problems of Mechanical Engineering, Research
Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine, Kharkiv
G. M. Fedenko,
Postgraduate Student, Kharkiv National University of Economics named after S. Kuznets, Kharkiv*

EVALUATING THE ROW POTENTIAL OF MOTOR FUEL PRODUCTION IN UKRAINE

У статті розглянуто можливості паливного потенціалу України для забезпечення власного виробництва моторного палива в об'ємах здатних замінити імпорتنі поставки в країну сирової нафти і готових нафтопродуктів. На основі світового досвіду використання традиційної сировини для виробництва моторного палива і оцінки наявності її джерел в Україні було визначено інноваційні напрями розвитку національного паливного сектору. Застосований методичний підхід дозволив обґрунтувати доцільність переважного використання вугільною сировини для виробництва моторного палива в Україні. Використання в дослідженні принципів теорії ресурсних циклів дозволило визначити напрями структурних зрушень у вітчизняному енергетичному циклі моторного палива. Практичне запровадження обґрунтованих у дослідженні напрямів структурно-технологічної модернізації національного паливного комплексу дозволить усунути протиріччя між надлишковим загальним енергетичним потенціалом країни і її зовнішньою енергетичною залежністю, створити умови для відродження вітчизняної вугільної та нафтопереробної промисловості на основі їх інноваційного розвитку, суттєво посилити енергетичну та економічну безпеку.

The article considers capabilities of the fuel potential of Ukraine for ensuring the own production of motor fuel in quantities sufficient to replace imported oil and oil products. On the basis of global experience in the use of traditional and non-traditional raw materials for the production of motor fuel and evaluating the availability of its sources in Ukraine, innovative directions for the development of national fuel sector have been determined. With application of methodical approach a rationale for feasibility of priority use of the coal feedstock for production of motor fuel in Ukraine was provided. By using theories of resource cycles directions of structural changes in the domestic energy cycle of motor fuel have been determined in the study. Practical implementation, based on the determined in the study directions of structural and technological modernization of national fuel complex, will help to resolve the contradiction between excess energy potential of the country and its external energy dependence, create conditions for the revival of the domestic coal and petroleum industry through their innovative development, achieve a significant enhancement of the energy and economic security.

Ключові слова: енергетична безпека, зовнішня енергетична залежність, нафта, нафтопродукти, моторне паливо.

Keywords: energy security, external energy dependence, oil, oil products, motor fuel.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблематика забезпечення потреб України у моторному паливі визначається стабільними, а подекуди й зростаючими потребами у даному виді енергетичних ресурсів на фоні наявного дефіциту вітчизняного видобування нафти, низької диверсифікації її імпорту, стійкою тенденцією витиснення з ринку нафтопродуктів імпортом вітчизняної продукції. Все це визначає високу зовнішню нафтозалежність України і реальну загрозу її енергетичній і економічній безпеці.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячена означена стаття. На цей час існують певні розробки щодо різних аспектів виробництва моторного палива в Україні. Так, слід виділити роботи науковців Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України, Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, Національної металургійної академії України та ін., серед яких: Кизим М., Ковтун Г., Костенко Д., Матусевич Г., Степанов А. та ін. Проте, внаслідок актуальності та складності проблеми, а також її недостатньої розробленості, нині залишається забагато питань, що потребують подальших досліджень. До таких питань відноситься й оцінка сировинного потенціалу виробництва моторного палива в Україні.

Мета даного дослідження полягає у розвитку методичних положень з оцінки потенціалу виробництва моторного палива в країні за умов глобальних і національних тенденцій розвитку енергетичної сфери при запровадженні інноваційних напрямів в її технологічній реструктуризації.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить світовий досвід для виробництва моторного палива можливо використати будь-яку органічну речовину, що за допомогою спеціальних хімічних перетворень може бути доведена до необхідної суміші рідких вуглеводнів. Звичайно для виробництва моторного палива найбільшого поширення набули природні рідкі вуглеводні (нафта і газовий конденсат), які й складають найбільший ресурсний потенціал його виробництва, як у світі так і в Україні. У той же час існують технології виробництва рідкого моторного палива із твердого (вугілля) та газоподібного (природний газ) пального.

Україна є однією з найстаріших нафтовидобувних держав світу. Проте, поклади рідких вуглеводнів на сьогодні в країні незначні, що відносить її до нафтодефіцитних країн світу. За доведеними загальними запасами нафти Україна займає 0,03 % від загальних світових запасів і посідає 54 місце серед 100 країн, що

мають поклади нафти.

Державна служба геології та надр України оцінює початкові потенційні ресурси вуглеводнів України в перерахунку на умовне паливо в 9 322,7 млн т, у тому числі: нафти та газового конденсату – 1 643,4 млн т (17,6 %) і вільного газу – 7 254,3 млрд м³ (77,8 %).

У геологічному аспекті формування запасів нафти та газового конденсату на території України обумовлено еволюцією Землі протягом 3,8 млрд років, яка викликала формування великих різновікових геотектонічних структур і визначила три нафтогазоносні регіони – Східний (Дніпровсько-Донецький), Західний (Карпатський) та Південний (Чорноморсько-Кримський). Родовища вуглеводнів у цих регіонах пов'язані з великими від'ємними геоструктурами земної кори – западинами древньої Східно-Європейської платформи і молодій Скіфській плити, альпійськими крайовими прогинами і складчастими областями [3]. На рис. 1 представлена структура потенційних видобувних запасів нафти та газового конденсату в Україні.

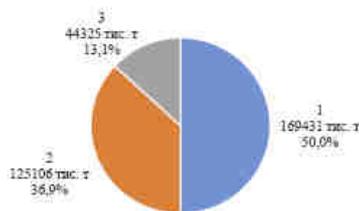

Рис. 1. Структура потенційних видобувних запасів нафти і газового конденсату в Україні за нафтогазоносними регіонами [4, 5]:

- 1 - Причорноморсько-Кримський регіон,
- 2 - Дніпровсько-Донецька впадина,
- 3 - Карпатський регіон

Дніпровсько-Донецька впадина займає територію Луганської, Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Полтавської, Сумської, Чернігівської та Київської областей [4]. На рис. 2 представлена структура нафтових та газоконденсатних запасів цього регіону.

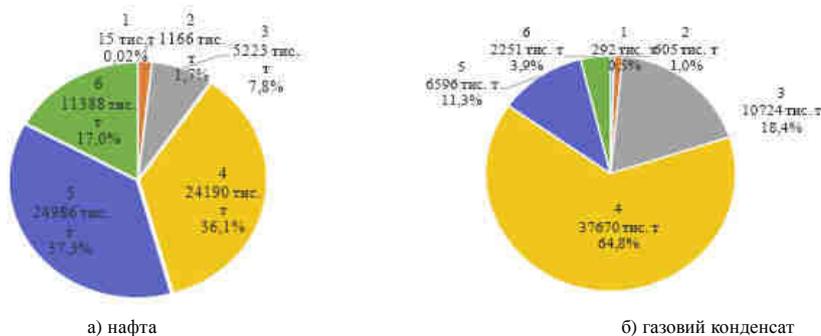

Рис. 2. Структура запасів рідких вуглеводнів Дніпровсько-Донецького нафтогазоносного регіону за областями:

- 1 – Луганська, 2 – Дніпропетровська, 3 – Харківська, 4 – Полтавська, 5 – Сумська,
- 6 – Чернігівська [5]

Карпатський нафтогазоносний регіон – найстаріший центр видобутку нафти в Україні та Європі, що складається із нафтогазоносних областей Прекарпатської та Складчастих карпат, а також Закарпатської газосної області та у адміністративному відношенні регіон включає Закарпатську, Львівську, Івано-Франківську, Чернівецьку, Волинську, Тернопільську та Рівненську області [3]. Структура запасів цього регіону представлена на рис. 3.

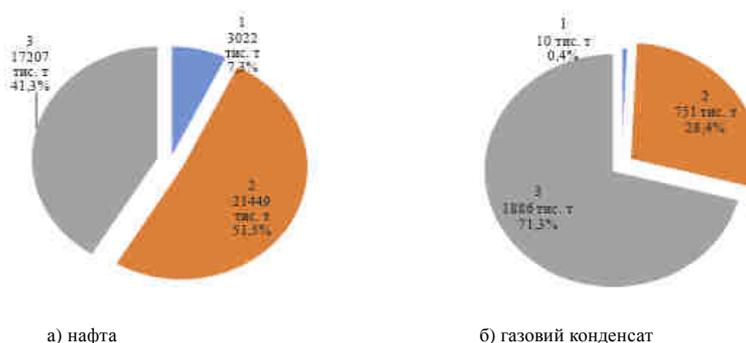
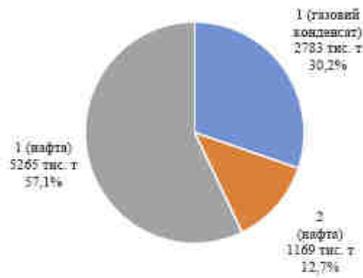

Рис. 3. Структура запасів рідких вуглеводнів Карпатського нафтогазоносного регіону за областями:

- 1 – Чернівецька, 2 – Львівська, 3 – Івано-Франківська [5]

У цьому регіоні виявлено понад 30 родовищ нафти і газу, багато з яких в результаті тривалої експлуатації майже повністю вичерпано (на 80–85 %), а за результатами нових геолого-розвідувальних робіт відкривають родовища із незначними покладами нафти або газового конденсату (100 – 200 т нафтового еквіваленту). Найбільшими нафтогазовими родовищами є Долинське, Бориславське, Волицьке, Битківське, Угерське, Залужанське.

Причорноморсько-Кримський нафтогазоносний регіон займає західну частину Скіфської плити та південну Східно-Європейської платформи [4]. Причорноморський нафтогазоносний район охоплює Причорноморську западину, Степовий Крим, Керченський півострів, а також північно-західну частину акваторії Чорного та Азовського морів. У адміністративному відношенні він знаходиться на територіях Одеської Миколаївської, Херсонської, Запорізької областей і АРК (рис. 4), а також частково на території Молдови.

Рис. 4. Структура запасів рідких вуглеводнів Причорноморсько-Кримського нафтогазоносного регіону за областями:
1 – АР Крим; 2 – Одеська [3]

У цьому геологічному регіоні розвідано понад 60 родовищ нафти і газу. Найбільшими серед них є Джанкойське, Глібівське, Штормове, Казантипське. Вважаються перспективними щодо газу і нафти глибинні ділянки земної кори та підводні надра Чорного моря. Басейни Чорного і Азовського морів є найперспективнішими ділянками для розробки нафтових та газоконденсатних родовищ.

Характеристика енергетичного потенціалу нафтогазоносних регіонів України, дозволяє зробити висновки про неможливість покриття внутрішньо національних потреб в моторному паливі за рахунок рідких вуглеводнів власного видобутку. Ще у 1973 р. в Україні було досягнуто «піку нафти»: обсяг видобутку тоді склав 14,5 млн т, і з того часу постійно скорочується [6]. За проектом «Оновленої Енергетичної стратегії України на період до 2030 р.» існуючий рівень видобутку (3,6 млн т) можливо буде лише стабілізувати у 2030 р. [6] за умови істотного збільшення інвестицій у геологорозвідувальні та бурові роботи.

Зазначених ресурсів нафти недостатньо для покриття національних потреб та виробництва достатнього обсягу моторного палива (поточний рівень споживання якого більше 10 млн т / рік) та завантаження вже існуючих нафтопереробних заводів (поточний рівень проектної потужностей яких складає 43 млн т нафти / рік).

У умовах зниження частки видобутку легкодоступної якісної нафти і зростання цін на неї все більше застосування у світі знаходять технології виробництва моторного палива з альтернативної сировини.

В якості інноваційних альтернатив традиційним нафтопродуктам сьогодні розглядають зріджені вуглеводневі гази (ЗВГ), біопаливо (біоетанол і біодизель) і синтетичні рідкі палива (СРП). Саме ці види моторного палива є реальними альтернативами нафтопродуктам, оскільки не визначають необхідність переходу від використання теплових двигунів до двигунів, заснованих на інших фізичних принципах.

В Україні виробництво альтернатив нафтовому моторному паливу або вже створено (зріджений газ), або може бути створене на базі національної сировинної бази. Однак, доцільність виробництва залежить від ролі їх продуктів в умовах глобального дефіциту виробництва нафти і трансформації світових ринків сирової нафти та готових нафтопродуктів.

Первинними енергоносіями, які можуть використовуватися в якості сировини для виробництва альтернатив нафтовому моторному паливу є: нафтові попутні гази газоконденсатних родовищ і гази, одержані в процесі переробки нафти для отримання ЗВГ; рослинна сировина для одержання біоетанолу та біодизелю; природний газ, кам'яне і буре вугілля, інші вуглевмісні речовини для одержання СРП.

Насамперед, слід оцінити можливість і доцільність організації в Україні виробництва альтернативних нафті видів палива в умовах перспективи, що відкривається, на основі національної сировинної бази.

ЗВГ за своєю сутністю не можуть розглядатися як альтернатива нафтопродуктам, оскільки вони виробляються з попутних продуктів нафтовидобутку і нафтопереробки, частка яких у загальній масі нафти не перевищує 6%, тобто практично з тієї ж нафти, тому вести мову про заміну нафти вітчизняного видобутку на ЗВГ вітчизняного виробництва просто нелогічно.

Біоетанол і біодизель – рідке біопаливо, сьогодні широко рекламується і активно, а в окремих країнах примусово, впроваджується в повсякденне життя. Єдиною, хоча і досить вагомою, перевагою біопалива є використання в процесі його виробництва поновлюваних ресурсів – сільгоспугідь та посівних матеріалів.

До недоліків біопалива слід віднести такі:

- обмеженість, фрагментарність і розгалуженість територій придатних для культивування біомаси;
- низьку, у порівнянні з нафтопродуктами, теплоту згорання;
- низьку енергетичну рентабельність;
- необхідність використання для виробництва біологічної сировини значної частини сільськогосподарських угідь, що мають для людства винятково важливе значення, в умовах світового дефіциту харчових продуктів;
- неможливість використання біопалива в сучасних двигунах внутрішнього згорання без їх конструкційного доопрацювання;
- висока сукупна собівартість виробництва, що істотно перевищує собівартість виробництва інших рідких вуглеводневих палив та інше.

Таким чином, біопаливо сьогодні не може бути реальною альтернативою нафти в Україні.

СРП є високоякісними рідкими вуглеводневими паливами. Особливості технології отримання СРП дозволяють виробляти паливо із заданими властивостями, в тому числі і повні аналоги нафтових моторних палив та ін. нафтопродуктів, які нині застосовуються, з вуглецевмісної сировини. Сировиною для отримання СРП в його сучасному промисловому виробництві є природний газ або вугілля (як кам'яне, так і буре).

Глобальна ситуація з видобутком природного газу є аналогічною ситуації з нафтою, хоча і не настільки загостреною. З достатнім ступенем вірогідності можна припустити, що вона посилюватиметься по мірі наростання глобального дефіциту нафти. До того ж розробки природного газу в Україні є недостатніми для забезпечення поточних потреб країни в цьому енергоресурсі вже сьогодні, тому розраховувати на використання природного газу в якості сировини для виробництва СРП в майбутньому не раціонально. Єдиним природним енергоносієм, який є в Україні в обсязі, достатньому для організації масштабів виробництва СРП, які дозволять послабити, а можливо і ліквідувати нафтову залежність країни в осяжному майбутньому, є вугілля.

На користь цього твердження свідчать значні ще не виснажені запаси кам'яного та бурого вугілля і наявність розвинутої вугільної промисловості. Вугільна промисловість є однією з найстаріших промислових галузей народного господарства України. Україна входить у першу десятку країн виробників вугілля (рис. 5).

Вугільна промисловість України, що забезпечує видобуток і первинну переробку кам'яного та бурого вугілля, є однією з основних галузей паливної промисловості. Кам'яновугільні родовища зосереджені на південному сході (українська частина Донецького басейну) і північному заході (Львівсько-Волинський басейн) країни. Райони видобутку бурого вугілля розташовані на значній площі Українського щита - Дніпровський буровугільний басейн.

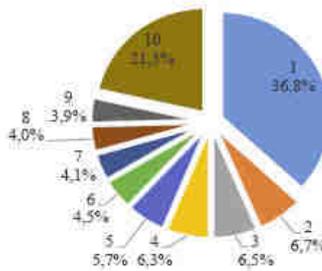

Рис. 5. Розподіл світових запасів кам'яного вугілля:

1 – США; 2 – Індія; 3 – Канада; 4 – Австралія;
5 – Китай; 6 – Росія; 7 – Великобританія; 8 – Німеччина; 9 – Україна; 10 – інші країни

В даний час в Україні налічується близько 300 діючих кам'яновугільних шахт (у 40% з них видобувається коксівне вугілля). Крім того, підготовлено до експлуатації 41 резервну ділянку для шахтного будівництва сумарною потужністю 92 млн. тонн кам'яного вугілля на рік (в т.ч. для коксівного вугілля - 16 шахт виробничою потужністю 35 млн. тонн вугілля).

Значні обсяги шахтного будівництва здійснюються в останні роки в Західному Донбасі (Дніпропетровська область), де завдяки переоснащенню діючих і спорудження сучасних шахт вдалося дещо знизити собівартість вугілля, що видобувається. В даний час в Донбасі розташовано 275 шахт, (з коксівним вугіллям - 120, антрацитом - 81); підготовлено 35 резервних ділянок для спорудження шахт, що дозволяють значно збільшити вуглевидобуток. Більш ніж 70% донецького вугілля споживається в Україні, а решта експортується переважно до сусідніх країн.

Обсяг видобутку кам'яного вугілля у Львівсько-Волинському басейні становить близько 14 млн. тонн на рік. Запаси вугілля басейну відносно невеликі, що неминуче призведе в найближчі роки до припинення функціонування ряду шахт, які вичерпали ресурси. Незважаючи на відносно незначні обсяги видобутку вугілля, Львівсько-Волинський басейн відіграє винятково важливу роль в економіці західної частини країни та прилеглих територій.

Буре вугілля у Дніпровському басейні видобувають переважно відкритим способом. Тут зосереджено близько 200 родовищ, з яких запаси майже 80 вправовані в Державному балансі України. Буре вугілля, на відміну від кам'яного, завдяки підвищеній вологості, високому вмісту сірки і значній зольності має істотно меншу теплотворну здатність. Воно придатне для брикетування, напівкоксування, газифікації та виготовлення штучного гірського воску. Основними центрами буровугільної промисловості України є міста Ватутіне (Черкаська область) та Олександрія (Кіровоградська область). Буровугільна промисловість в обмежених обсягах розвинена також у деяких районах Житомирської області. Останнім часом значні запаси бурого вугілля (майже 400 млн. тонн) виявлені за межами Українського щита – на території Харківської області.

Найвищого рівня розвитку національного вуглевидобутку було досягнуто в 1980 р., коли обсяг видобутку всіх видів вугілля в країні склав 215,1 млн. тонн (рис. 6).

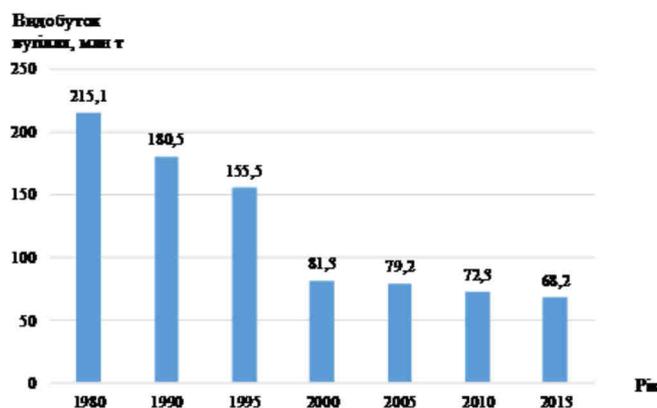

Рис. 6. Динаміка видобутку вугілля в Україні

Критичний стан вугільної галузі сьогодні прийнято пов'язувати з недоліком державної фінансової підтримки вугледобувних, в більшості збиткових підприємств, забуваючи про причини які призвели до сьогоdnішнього стану галузі, а саме, збереженні більшої частини продуктивних сил галузі на тлі 3-х кратного скорочення обсягів її виробництва. Це призвело до невинувато високого рівня непродуктивних витрат на підприємствах і, як наслідок, збитковості їх виробництва. Виходячи з прагматичного принципу економічності, проведення будь-яких господарських заходів, надання державної фінансової підтримки збитковим підприємствам (серед яких близько половини є недержавними) є не просто нерациональною, а шкідливою дією, що зміщує прояв підприємницької ініціативи в даному секторі економіки на більш пізні часи.

У сформованій ситуації можливими є два варіанти:

скорочення резервів галузі до величини, що відповідає вимогам реально сформованих обсягів виробництва, які визначаються попитом;

збільшення внутрішнього попиту на вугілля до обсягу виробництва, який перевищуватиме поріг рентабельності вуглевидобутку.

Реалізація будь-якого з вищевказаних напрямів має супроводжуватися заходами щодо усунення організаційних і технічних недоліків у господарській діяльності підприємств галузі.

Крім зазначеного слід зауважити, що в Україні спостерігається не просто зростання споживання нафти, а послідовне «витіснення» нафтою вугілля, що суперечить сучасним світовим тенденціям. Так, за останні десять років в Україні на тлі зниження споживання вугілля споживання нафти зросло. Ситуація у вугільній промисловості України є унікальною, оскільки зниження виробництва вугілля в країні спостерігається на тлі зростання споживання його в країнах з розвинутою економікою. Це є ще одним фактом, котрий підтверджує суб'єктивну природу кризи галузі.

Незважаючи на істотне скорочення обсягів видобутку за останні роки, вугільна промисловість України має реальні перспективи для розвитку. Цілеспрямовані зміни нині існуючого правового поля та системи економічних відносин у вугільному секторі економіки України, дозволять створити передумови реального збільшення обсягів виробництва вугілля до раніше існуючого рівня.

В умовах високої ймовірності настання глобальної нафтової кризи, найбільш актуальним є не стан розробки альтернативних нафті природних енергоносіїв, а наявність їх запасів у країні. Саме наявність у країні запасів природних енергоресурсів, в умовах наростаючого глобального дефіциту і кардинального зростання світових цін на природні енергоносії у тому числі і на вугілля, буде визначати концентрацію капіталу в національному секторі їх виробництва.

Особливо слід відзначити тенденції в національному виробництві бурого вугілля, яке завдяки високому вмісту органіки є не менш цінною сировиною для виробництва СРП. Однак, незважаючи на істотні промислові запаси, його видобуток поступово скорочувався і в даний час знаходиться на рівні, що не представляє промислового значення. Це що свідчить про економічний крах даної галузі.

На сьогодні балансові запаси (резерви) вугілля в Україні, за даними авторитетної світової аналітичної організації BP Statistical Review of World Energy [14], складають близько 34 млрд. тонн. При сформованому рівні вуглевидобутку цих запасів Україні може вистачити на 650 років, а з урахуванням збільшення видобутку вугілля з метою його конверсії в рідкі вуглеводні (з урахуванням технологічних витрат енергії і втрат) в обсязі відповідного сучасному рівню споживання нафтопродуктів - на 370 років. Даний період національної енергозабезпеченості істотно перевершує терміни глобальної енергетичної кризи і, є цілком достатнім для освоєння принципово нових технологій використання «невичерпних» джерел енергії (Сонця, Земного тепла, природних рухомих середовищ і пр.).

Світовий досвід дозволяє розглядати інші первинні енергоресурси в якості заміників дорожчих нафти та газового конденсату, а саме існують промислово апробовані технології виробництва моторного палива природного газу та вугілля. Проте, ефективність технологій виробництва моторного палива різна, до того ж різна й енергетична цінність первинних видів паливно-енергетичних ресурсів, що призводить до складності прийняття рішень щодо автономності ресурсного циклу моторного палива (табл. 1).

Таблиця 1.
Оцінка енергетичної ефективності трансформації різних видів первинних паливно-енергетичних ресурсів у моторне паливо

Вид первинного паливно-енергетичного ресурсу	Вихід світлих нафтопродуктів, кг/т (1000 м3)	Коефіцієнт енергетичної трансформації	Капітальні витрати, дол. США / тону
Нафта (поточний рівень)	584	0,571	I
Природний газ	474	0,585	500-700
Кам'яне вугілля	278	0,543	1700
Нафта (прогнозний рівень на 2030 р.)	850	0,831	1000I1500

Як бачимо з табл. 1, в поточних умовах виробництво моторного палива з нафти гірше за відповідні світові технології переробки в моторне паливо природного газу. До того ж рівень капітальних витрат на 1 тону моторного палива для збільшення виходу світлих нафтопродуктів більше за будівництво нових виробничих потужностей із зрідження природного газу.

З урахуванням вищезазначених умов постає питання визначення раціонального ресурсного циклу моторного палива в Україні. В ході дослідження було виявлено, що Україна не має достатніх запасів природного газу для покриття власних потреб, а отже заміщення нафти природним газом не буде сприяти раціоналізації її ресурсного циклу. Обсяг споживання нафти, як вже зазначалося вище можливо стабілізувати до 2030 р. на рівні 3,6 млн т а газового конденсату на рівні 0,9 млн т. «Необмеженим» запасом в Україні є лише кам'яне вугілля, якого як вважається вистачить ще на 400 років. Враховуючи ці особливості було б доцільно будувати ресурсний цикл моторного палива саме на основі останнього виду енергоресурсів. В табл. 2 представлена структура автономного ресурсного циклу моторного палива з позиції необхідності задоволення поточних та майбутніх енергетичних потреб, виходячи з якої структура раціонального циклу моторного палива повинна будуватися на переробці нафтової (18% від загальних потреб моторного палива) та вугільної сировини (82%).

Таблиця 2.
Визначення раціональної структури ресурсного циклу моторного палива України за різних потреб

Показник	2015 р.		2020 р.		2030 р.	
	Н	КВ	Н	КВ	Н	КВ
Потреба моторного палива для національної економіки, млн т ум.п.	20,4		23,6		29,6	
Обсяг власного виробництва, млн. т ум.п.	3,1	17,3	2,7	20,9	5,4	24,2
Показник	2015 р.		2020 р.		2030 р.	
	Н	КВ	Н	КВ	Н	КВ
Споживання сировини, млн. т ум.п.	4,0	62,2	3,4	75,1	6,4	87,0
Капітальні витрати, млрд. дол. США	+1,1	+7,7	+0,15	+6,1	+1,35	+5,6
Вихід світлих нафтопродуктів, %	77,5	27,8	80,3	27,8	84,7	27,8

Н - нафта та газовий конденсат

КВ - кам'яне вугілля

Висновок. Для забезпечення національних потреб в моторному паливі за рахунок власної паливно-енергетичної бази сумарний обсяг інвестицій повинен становити 43,8 млрд дол. США, з яких 2,6 млрд дол. США спрямовуватися на модернізацію існуючого нафтопереробного комплексу, а решта 41,2 млрд дол. США на будівництво нових потужностей з виробництва синтетичного рідкого палива із вугільної сировини.

Вище наведені факти свідчать про наявність в Україні сировинного потенціалу для забезпечення виробництва моторного палива в об'ємах достатніх для повного задоволення національних потреб.

Перспективними напрямками подальших розвідок є визначення можливостей та шляхів технологічної реструктуризації енергетичної сфери країни з впровадженням проектів виробництва моторного палива.

Література.

- Офіційний сайт Державної служби геології та надр України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dgs.kiev.ua/>.
- Запаси [Електронний ресурс] / Інститут нафти УАН. І Режим доступу : <http://oil-institute.com/index.php?id=13>.
- Географічна енциклопедія України: [в 3 т.] / [редкол. О. М. Маринич (відп. ред.) та ін.]. – К.: “Українська енциклопедія” Ім. М. П. Бажана - 1989. – 1993. Т. 3: П-Я. – К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1993 – 480 с.
- Геологія і корисні копалини України. Атлас [Карти] / НАН України, М-во екології та природ.ресурсів ; голов.ред. Л. С. Галєцький, керівник проекту Н. М. Чернієнко, ред. К. Н. Колейчук, ред. Г. Ф. Марічев, ред. О. С. Омелянська, ред. Н. М. Чернієнко. – І: 5 000 000; . – К.: ДП «Такі справи2, 2001. - 1 атл. 168 с.

5. Довідкова інформація про стан та перспективи розширення мінерально-сировинної бази за областями України [Електронний ресурс] / ТОВ НВП «Укргеологстром». І Режим доступу : <http://ukrgeology.com.ua/ua/useful-information/8-reference/55-status-of-mineral-resource-in-rivne-region.html>
6. Харченко М. Розробка системи рейтингової оцінки нафтогазоперспективних локальних структур на прикладі акваторій Чорного та Азовського морів [Електронний ресурс] / М. Харченко, Т. Довжок, О. Маслюк, Л. Пonomаренко // Геологія та геохімія горючих копалин. – 2009. – № 3-4. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/ggk/2009_3-4/PDF/Article%203.pdf.
7. Проект Оновленої Енергетичної стратегії України до 2030 р. [Електронний ресурс] / Міністерство енергетики та вугільної промисловості України. – Режим доступу : http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222035.
8. Скаврон Б. Газова залежність [Електронний ресурс] / Галицький кореспондент. – Режим доступу : <http://www.gk-press.if.ua/node/514>.
9. Сторожев Р. Українські газосні родовища досі залишаються привабливими для інвесторів [Електронний ресурс] / Асоціація Газові трейдери України. – Режим доступу : <http://gasua.com/ru/media/430.html>.
10. Запасів природного газу в Україні вистачить на 50 років [Електронний ресурс] / Online Житомир. – Режим доступу : <http://zhitomir-online.com/ukraine/5116-zapasiv-gazu-v-ukrayini-vistachit-na-50-rokiv.html>
11. Дзьоба О. Г. Потенціал газовидобувного комплексу України: сучасний стан і перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Сталій розвиток економіки. – 2012. № 2. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_2/26.pdf.
12. Загороднюк П. Природний газ в Україні. Традиційні джерела [Електронний ресурс] / П. Загороднюк // UA-ENERGY. – Режим доступу : http://ua-energy.org/upload/files/Pavlo_Zagorodniuk_Presentation_Ua.pdf.
13. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. N 145-р. Енергетична стратегія України на період до 2030 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2008_03_26/FIN3853Z.html
14. Киевский международный энергетический клуб «Q-club» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://qclub.org.ua/ru/>

References.

1. The official site of State Service of Geology and Mineral Resources of Ukraine, available at: <http://www.dgs.kiev.ua/>
2. Institute of oil Ukrainian Academy of Sciences, "Inventories", available at: <http://oil-institute.com/index.php?id=13>
3. *Heohrafichna entsyklopediia Ukrainy* [Geographic Encyclopedia of Ukraine] (1989, 1983), Ukrains'ka entsyklopediia, Kyiv, Ukraine.
4. *Heolohiia i korysni kopalyny Ukrainy. Atlas* [Geology and mineral resources of Ukraine. Atlas], (2001), Taki spravy, Kyiv, Ukraine.
5. SPE "Ukrheolohstrom", "Background information on the status and prospects for expanding the mineral resource base for the regions of Ukraine", available at: <http://ukrgeology.com.ua/ua/useful-information/8-reference/55-status-of-mineral-resource-in-rivne-region.html>
6. Kharchenko, M. Dovzhok, T. Masliuk, O. and Ponomarenko L. (2009), "Design rating system of local oil-gas structures on the example of areas of the Black and Azov Seas", *Heolohiia ta heokhimiia horiuchykh kopalyn*, [Online], vol. 3-4, available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/ggk/2009_3-4/PDF/Article%203.pdf
7. Ministry of Energy and Coal Industry of Ukraine, "Revised Draft Energy Strategy of Ukraine to 2030", available at: http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222035.
8. Skavron B., "Gas dependency", *Halys'kyj korespondent*, [Online], available at: <http://www.gk-press.if.ua/node/514>
9. Storozhev R., "Ukrainian gas-bearing deposits remain attractive to investors", *Asotsiatsiia "Hazovi trejdery Ukrainy"*, available at: <http://gasua.com/ru/media/430.html>
10. Online Zhytomyr, "Natural gas reserves in Ukraine last for 50 years", available at: <http://zhitomir-online.com/ukraine/5116-zapasiv-gazu-v-ukrayini-vistachit-na-50-rokiv.html>
11. Dz'oba O. H. (2012), "Potential gas production complex of Ukraine: Current State and Prospects for Development", *Stalij rozvytok ekonomiky*, [Online], vol. 2, available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_2/26.pdf
12. Zahorodniuk P., "Natural gas in Ukraine. Traditional sources", *UA-ENERGY*, available at: http://ua-energy.org/upload/files/Pavlo_Zagorodniuk_Presentation_Ua.pdf.
13. Cabinet of Ministers of Ukraine (2006), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Energy Strategy of Ukraine till 2030", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2008_03_26/FIN3853Z.html
14. Kyiv International Energy Club «Q-Club», available at: <http://qclub.org.ua/ru/>

Стаття надійшла до редакції 19.03.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"